

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katol. Niskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petlitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprte reklamacije so poštne proste.

Današnja številka obsega 10 strani in Gospodarske Novice.

Pred katoliškim shodom.

Samo par dni še nas loči od velikanske katoliške jugoslovanske prireditve, ki se bo odigravala od 24.—27. avgusta v središču Slovenije, v beli Ljubljani. Sicer je naznanjen shod kot hrvaško-slovenski shod, toda v istini bo pravi slovanski katoliški shod, kajti vse slovanske narodnosti bodo na njem v obilnem številu zastopane. Na tisoče in zopet tisoče katoliških Slovanov bo prihodnje dni v Ljubljani javno pred celim svetom izpovedovalo svoje trdno katoliško, naravno in domoljubno prepričanje. Hrvat bo stal ob strani Slovenca, Ceh ob strani Poljaka, roke si bodo podajali katoliški vseučiliščniki, pozdravljali se katoliško misleči učitelji, v bratski ljubezni se sešli duhovnik in kmet, delavec in izšolan gospod, obrtnik in uradnik, vsi se bodo čutili kot sinovi enoiste katoliške cerkve, enoiste matere Slavije, enoiste avstrijske domovine. Že sedaj čutimo, da plava neizmerno navdušenje katoliškemu shodu v Ljubljani nasproti, navdušenje, ki bo dvigovalo potrti srca, vplivalo pogum boječim, dajalo gorkoto vsem mladim.

Z nekakim ponosom se zavedamo, da se vrši ta velikanska katoliška in slovanska prireditev na naših slovenskih tleh. Avstrijski narodi, slovanski in nemški, že dolgo časa govorijo o naši slovanski katoliški organizaciji, nasprotniki seveda s srdom, prijatelji ter somišljeniki z občudovanjem in navdušenjem. Mi smo katolikom drugih narodov vzor v organizaciji, osobito naša nepolitična organizacija ne najde pri drugih narodih in strankah para. V nepolitični izobraževalni organizaciji nas ne prekašajo niti sicer izborni organizirani socialni demokratje. Tukaj smo drugim strankam in narodom učitelji in vzor. Posnemati so nas začeli Hrvati, Cehi in Poljaki. Zda pridejo zastopniki teh narodnosti k nam, da nam izkažejo svoje priznanje za naše delo.

Kadarkoli so naši voditelji, škofje, povzdignili svoj glas ter nas klicali na plan, poslušali smo jih,

ter šli, kamor so klicali. Sedaj je zadonel njihov glas po vseh slovenskih in hrvaških deželah ter nas kliče na hrvaško-slovenski katoliški shod v Ljubljano. Poslušajmo zopet verno svoje voditelje ter se odzvimo njihovemu vabilu.

Dne 24. avgusta v belo Ljubljano!

Po miru.

Ko so se bile vojske na Balkanu, se je vršila tudi velika nekrvava vojska med evropskimi velesilami. Na eni strani je stala skupina Rusija, Anglija, Francija, na drugi strani Nemčija, Avstrija, Italija. V vojski med Turki in balkanskimi zavezniki je bilo to nasprotje čisto očitno, ruska skupina velesil je podpirala balkanske države, nemška skupina je bila nasprotnica balkanskih držav in jim je delala vse mogoče ovire. V drugi vojski, ko je stala Bolgarija sama nasproti drugim balkanskim državam, se je stališče velesil spremenilo. Nemčija je prevzela vodstvo protislovanske politike ter podpirala z vso silo obe neslovanske državi na Balkanu, Rumunijo in Grčijo. Z njo so vlekli Anglija in Francija, torej same neslovanske velesile. Na drugi strani so bile: Avstrija, Rusija in Italija. Avstrija je podpirala Bolgarijo in Rumunijo ter bila odločna nasprotnica Srbije. Rusija pa je cincala semintje ter se ni hotela postaviti izrazito ne za ne proti kateri balkanski državi. Nobene ne bi rada odbila, vse bi si rada obdržala v prijateljstvu. Bolgarom na primer bi privoščila morskemu luku Kavala, s čimer bi upala nastopiti, da bi ne odbila Grčije. Uvedela je, da so Srbi v Makedoniji dobili okraje, ki so popolnoma bolgarski, izrazila je željo, da se vrnejo Bolgarom, toda krepkejši ni nastopila. Italija je bila pravzaprav samo sovražnica, prijateljica nikjer. Težave je delala Grkom, ker ne želi, da bi postali na morju premočni in s tem nevarni Italiji. Ker Francija in Italija tekmujeta za vpliv in moč na Sredozemskem morju, je Francija podpirala z vsemi silami Grčijo proti Bolgariji, da si pridobi Grčijo in poniža Italijo.

Kakor kaže bukreški mir, so zmagale tudi v nekrvavi vojski protislovanske države Nemčija, Anglija in Francija. Njih varovanki Rumunija in Grčija sta dobili vse, kar sta želeli. Celotno zaradi Kavale sta se nazadnje Avstrija in Rusija udali ter ne za-

htevate več evropske konference, na kateri bi se Grkoh vzelo to mesto in prisodilo Bolgarom. Protislovanska zmaga je popolna in trajna. Z ozirom na vse to se nam zdi zelo kratkovidno, da so celo odlični slovanski listi v tej borbi odobraval postopanje Nemčije in Francije ter obojalo postopanje Rusije in Avstrije. Da bi jim sedaj protislovanska zmaga na celi črti delala veselje, zelo dvomimo.

Turki še vedno nočejo iz Odrina in vsi opominjati velesil nič ne pomagajo. Tudi Rusija je premalo odločna in zdi se, da ne bo zelo huda, ako Bolgari ne dobijo Odrina in ostanejo takoj še precej daleč proč od Carigrada, po katerem Rusija neprestano hrepeni.

V vseh balkanskih državah se sedaj armade razorožujejo. Notranji mir se še ni v nobeni državi kalil.

Rezervisti pridejo domov.

Vojno ministrstvo je dne 13. avgusta obvestilo korna poveljstva, da se rezervisti, ki so bili zaradi balkanske vojske poklicani pri nas pod orožje, odpuste. Na južni meji se odpustijo pred vsem letniki 1906 do 1909 in v kolikor mogoče letniki 1910 do 1911 namenske rezerve, med tem, ko ostane letnik 1912 namenske rezerve, približno 14.000 mož, še nadalje pod orožjem. V bosansko-hercegovskih posadkah ostanejo čete v tistem stanju, v katerem so se nahajale, predno je vojska na Balkanu izbruhnila.

Mobilizacija bo baje stala Avstro-Ogrsko 314 milijonov kron. Avstrija mora plačati 200, Ogrska pa 114 milijonov kron. V teh svotah so samo stroški za vojaštvo. Kar pa je stalo orožje in druge vojne potrebe, pa bo vojni minister položil še drug račun. Jesenskemu zasedanju državnega zbora bodo predložene natančne številke o vseh izdatkih.

Politični ogled.

— Cesar Franc Jožef je nastopil dne 18. avg. 84. leto svoje starosti. Ni ga vladarja v Evropi, ki bi dočakal tako častljivo starost. Med evropskimi vladarji pa menda tudi ni noben knez tako priljubljen pri svojih narodih, kakor ravno naš sivolasi avstrijski cesar. Letos je tudi 60 let, kar se je cesar poro-

Ptujska pisma.

(Sodobna premišljevanja).

III.

Ime Turek pri Slovencih še danes pomenja višek grozovitosti in neusmiljenosti. Zato naše matere še zdaj rade strašijo poredne otroke s Turkom: Čakaj, Turk bo prišel, pa te bo vzel. — Hvala Bogu, da je Turek danes le še za strašilo! Žalibože je tako predolgo trajal čas, ko so Turki res hodili po naše otroke, in otroci so milo ječali pod njihovimi pestmi, da bi se jih bil kamen usmilil.

Se več so trpeli v tem oziru Srbi in Bolgari, ki so bili pod turško oblastjo. Že pred prihodom v Evropo so ropali Turki krščansko mladino. Sultan Selim I. (1512—1520) je naravnost zapovedal, da naj se pobirajo krščanski otroci v podjarmljenih deželah po Srbskem, Bolgarskem, po Slavoniji itd. V začetku so jemali otroke vsako 5., pozneje pa vsako 4., 3., 2. in celo vsako leto, in sicer so vzeli najprej vsakega petega dečka v kraju, pozneje po enega iz vsake družine, poslednji pa kolikor se jim je poljubilo. Jemali so najlepše, najmočnejše in najpripravnejše dečke. Tudi deklice so kradli ter jih dajali v dar turškim mogočnejšem ali pa so jih prodajali kot pri nas živino. Bog ve, koliko dobrih slovenskih deklet je bilo zaprtih po haremih turških pohotnežev! Pozabile so svojo vero, svojo narodnost in služiti so morale kot sužnje strastem svojih zatiralcev. Slovenec Kuripešič, ki je l. 1530. spremljal cesarska poslanca v Carigrad, sam piše, da je videl v Mokrem v Bosni, ko so pripeljali Turki 15 ali 16 otrok na trg na prodaj.

Kaj so delali Turki s krščanskimi dečki? Zatrli so v njih vsako sled na krščansko vero in narodnost. V svojih šolah in učilnicah so jih vadili več let, da so se po turško izmikali ter postali zagrizeni mohame-

danci. Ko so fantje že precej odrasli, so jih razdelili kakor so bili bolj sposobni, za dvorno, državno ali vojaško službo. Največ je bilo seveda sprejetih v vojaško službo. In ti sinovi samih krščanskih starišev, ki so jih izvežbali Turki za najboljše vojake, so se imenovali janičarji. Njih število je bilo različno; navadno jih je bilo od 40.000—50.000. Za časa sultana Solimana I. jih je bilo celo 100.000. Ustanovil je janičarje sultan Urhan I. 1328. Bili so strah in trepet krščanske vojske. Ti poturčeni krščanski otroci so torej širili slavo turških sultanov, ti so podjarmljali krščanske dežele, ti so ropali krščanske otroke, da bi enkrat kot janičarji stopili na njihovo mesto. V teku časa prišli so janičarji do velike moči, postali so nekaki sovladarji turškega cesarstva ter so delali sultanu razne težkoče. Tudi Mahmuda II. (1808—1839) so hoteli komandirati, a ta je dal l. 1826 vse postreliti. Od takrat ne čujemo več o janičarjih.

Glejte, dragi čitatelji, zato čitamo o vsakem turškem napadu na slovensko zemljo tudi žalostno poročilo, da so toliko in toliko tisoč mladih ljudi odgnali s seboj v strašno sužnost. Pri podjarmljenih narodih pa so Turki jemali otroke kakor se jim je ljubilo kot sem že zgoraj omenil. Ta rop otrok je bil strašen udarec za dotične narode. Poleg tega so morali plačevati kristjani velike davke, pravice pa niso imeli nobenih. Njihovo življenje in premoženje, njihove žene in otroci niso bili nikdar varni pred Turki. To se je pokazalo tudi pred lansko vojsko, ko so Turki macedonskim kristjanom vzeli vse konje in govejo živino, plačali pa niso nič.

Turki so ostali stari divjaki. Nič se niso izmikali. Neusmiljeni in krvooločni so bili prej, taki so bili tudi v zadnji vojski, n. pr. v bitki pri Lozengradu so iztaknili bolgarskim ranjencem oči, odrezali so jim nosove in ušesa, mnogim so prerežali trebuh. Več Bolgarov so našli s prerezanimi grlom, precej so jih obe-

sili na špičaste kole, da so umirali v najhujših bolečinah. Tako so delali premagani Turki. Kaj bi bili ti divjaki se-le delali, ko bi bili Bolgare porazili! Gorje jim! Turki so govorili pred vojsko o uničevalnem boju, češ, dabodo pozabili na vse narodno-pravne določbe, po katerih so se ravnali še l. 1897 v vojski z Grki. Bolgare — tako so rekli — mi hočemo iztrebiti, Nikogar nečemo pardonirati, kri naj teče v potokih! Hvala Bogu, da se ta želja Turkom ni izpolnila. Niso utegnili klati ne Srbov ne Bolgarov, ker so morali prenašlo teči pred njimi.

Zato je celo umevno, da je v teku časa umrl v srcih teh narodov vsak čut usmiljenja in človečnosti do turških trinogov. Emil pl. Vojnovič piše v neki knjigi, kako so šli zadnji turški oddelki iz Hercegovine l. 1878. Šli so skozi Metkovič. Spremljal jih je oddelek avstrijskih vojakov. Ko so prišli v Metkovič, je bilo tam zbranih veliko ljudi. Emil pl. Vojnovič jih je ako-le nagovoril: „Kristjani, Bog z vami! Turki zapuščajo to zemljo in odhajajo čez morje; nesrečni so; pustite jih mirno od tukaj oditi. Med njimi so bolniki in upehani; pripravite vode, da se pokrepčajo, jaz vas prosim za to.“

Tu se je oglasila neka stara ženska in je rekla: „Gospod, molčali bomo, ko bo to proketo ljudstvo, katero naj uniči jeza božja, šlo mimo naših poštenih hiš. Ti hočeš, dobro, ubogali bomo, a da bi jim dali vode, naše dobre vode, ne, gospod, to je pa preveč.“

Pl. Vojnovič je odgovoril: „Zmotil sem se, ker sem vas nazval kristjane; to ni krščanska hiša, kjer se slišijo take besede.“ Tako je rekel in odšel. Ženska pa je planila za njim in je jokaje klicala: „Gospod, mojega edinega sina kakor tudi očeta so mi umorili. Pa jaz sem kristjanka, katoličanka, oprosti, Gospod, da sem pozabila.“ Tako je rekla in je začela prinašati vode za turške vojake.